

4.1 Kirčiavimas

Pagrindinės trumpųjų ir ilgųjų skiemenų kirčiavimo taisyklės

- Žodyje yra tiek skiemenų, kiek jame yra balsių ar dvigarsių. Pvz.: iš-min-tin-guo-lis, drą-suo-lis, pa-žįs-ta-mas.
- Skiemenys būna ilgieji arba trumpieji.
- Trumpojo skiemens pagrindas – trumpasis balsis (**ke-le-lis**, vai-**ku-čius**).
- Ilgojo skiemens pagrindas – ilgasis balsis, dvibalsis arba mišrusis dvigarsis (**tė-vy-nė**, **duo**-na, kal-**ba**).
- Kai žodis turi ne vieną, o du ar daugiau skiemenų, kalbėdami vieną jo skiemenį stipresniu balsu išryškiname labiau nei kitus.
- Kurio nors skiemens išryškinimas, stipresnis ištarimas žodyje vadinamas **kirčiu**.
- Skiemuo, ištartas stipresniu balsu, yra **kirčiuotas skiemuo**. Pvz.: deg**tukas**, vanden**ynas**.

Kirčiuoti ilgieji skiemenys tariai dvejopai: vienų stipriau tariama skiemens pagrindą sudarančio ilgojo balsio ar dvigarsio pradžia, kitų – galas, pvz.: *plauti* – *plaukti*, *laisvė* – *laisvas*. Balso stiprumo kitimas tariant ilgąjį skiemenį vadinamas **priegaide**. Kirčiuoti ilgieji skiemenys turi dvi priegaides: **tvirtapradę** ir **tvirtagalę**.

Jei tariant žodį pabrėžiama kirčiuoto skiemens ilgojo balsio ar dvigarsio pradžia, priegaidė yra **tvirtapradė**.

Jei žodis tariamas pabrėžiant kirčiuoto skiemens ilgojo balsio ar dvigarsio pabaigą, priegaidė yra **tvirtagalė**.

		Kirčiuoti trumpieji skiemenys	Kirčiuoti ilgieji skiemenys	Kirčiuoti ilgieji skiemenys
	Skiemens pagrindas	Trumpasis balsis	Ilgasis balsis arba dvigarsis	Ilgasis balsis arba dvigarsis
	Priegaidė	–	Tvirtapradė	Tvirtagalė
	Pavyzdžiai	aš , tu, galva, miškas, geresnis(ė), mano, savo, tavo, mylimasis	Velykos, vyras, tiltas, moteris, teisė, vaisės, kaina, lėšos, kliūtis, nuoma, siela, nuodėmė, klausimas, konkursas	sodas, stalas, galas, sniegas, laikas, Kalėdos, aikštė, akiniai, katė, duktė, vargas

4.1 Kirčiavimas

1. Paklauskite tarimo ir pažymėkite tą žodį, kurio priegaidė skiriasi nuo kitų eilutėje esančių žodžių. Sukirčiuokite žodžius - mėlyna spalva pažymėkite skiemenį, kurį tariate stipriau.

al – baltas, valgo, kalnas, balnas, paltas;
am – kampas, ramstis, kamštis, vamzdis, amžius;
ar – karvė, vartai, darbas, varna, nardo, spardo;
ai – baimė, kaimas, Klaipėda, rainas, laimė;
au – saulė, maudytis, plaukas, laukia, sausis;
ei – meilė, leisti, peilis, seilė, veidas;
il – šilkas, silkė, kilti, vilkas, šiltas.

2. Susipažinkite su lietuviškomis patarlėmis. Kurias jau teko girdėti? Aptarkite, ką jos reiškia ir kada gali būti vartojamos.

Žodžius sukirčiuokite tokiu pat principu, kaip ir pirmoje užduotyje. Pasirinkite savo mėgstamiausią spalvą.

Nepamirškite!

Vienskiemeniai žodžiai, išskyrus įvardžius ir prieveiksmius, tekste paprastai nekirčiuojami.

1. Kas per daug skubinasi, tas vėlai darbą baigia.
2. Tinginys laukan paskutinis, o iš lauko – pirmutinis.
3. Su koku draugausi, tokiu pats patapsi.
4. Kad kitus muši, tai ir pats gausi.
5. Ir šuniui apgraužto kaulo nemesk.
6. Gerbk senelį, nes ir pats pasensi.
7. Žmogui mokslas, tai aklam ubagai lazda.
8. Ieškok draugo bėdoje, o laimėje pats atsiras.

„Lietuviškos patarlės“

3. Nuo taisyklingo tarimo bei kirčiavimo keičiasi žodžio reikšmė. Atlikdami užduotį patikrinkite šį teiginį. Su mokytojo pagalba taisyklingai tarkite žodžius ir pasiaiškinkite, ką jie reiškia vienu ar kitu atveju.

namo – namo
likime – likime
šauk – šauk
kaltas – kaltas
plauk – plauk
kaukė – kaukė
klausimas – klausymas
dovanos – dovanos

Rašymui

A series of horizontal dashed lines for writing.